

Gezond verstand **OF** **KUNSTMATIGE** **INTELLIGENTIE?**

AI (AFWEGINGS)KADER

Deel 1:

De verantwoorde inzet
van Ai in het notariaat

Digitaal Notariaat

De notariële praktijk verandert in hoog tempo door digitalisering. Nieuwe technologieën bieden kansen om processen efficiënter, toegankelijker en veiliger te maken, maar brengen ook nieuwe vragen en verantwoordelijkheden met zich mee. Met de kennisdocumentenreeks Digitaal Notariaat willen de KNB notarissen, kandidaat-notarissen en medewerkers wegwijs maken in de digitale transformatie van het vak.

IN NO TIME
BIJDETIJDS

Ai (afwegings) KADER

Deel 1:
De verantwoorde inzet
van Ai in het notariaat

DIT IS HET AI (AFWEGINGS) KADER

U krijgt een beter beeld bij het thema artificiële intelligentie en welke afwegingen het gebruik kan oproepen.

In dit kader leest u wat AI inhoudt en waar het voor ingezet kan worden. Artificiële intelligentie biedt een hoop voordelen, maar het gebruik gaat ook gepaard met risico's.

Dit kader helpt u om de **kansen van AI in uw werk** te herkennen én hoe u bewust om kan gaan met mogelijke **uitdagingen**.

Ook kan u met het kader het gesprek over dit thema openen en bewustzijn creëren binnen uw kantoor.

Er wordt extra aandacht besteed aan de **wettelijke kernwaarden van de notaris en uitgangspunten voor de praktijk**. We staan ook stil bij **principes die de verantwoordende inzet van AI** mogelijk maken. Deze drie elementen vormen samen het kader waarbinnen AI ingezet kan worden in de praktijk van de toekomstgerichte notaris, terwijl de kern van het ambt niet uit het oog wordt verloren. Zo geniet u op een **verantwoorde manier** van de voordelen die de systemen kunnen bieden.

Het afwegingskader helpt niet alleen bij de inzet van AI bij uw eigen notariële werkzaamheden. Ook wanneer u het zelf niet wilt of kunt gebruiken, wordt u mogelijk geconfronteerd met vragen over dit thema door uw cliënten of leveranciers. Om hen goed te kunnen ondersteunen, kan u als nog het kader benutten om deze vragen of dilemma's te beantwoorden. Ook wanneer u dus zelf geen AI gebruikt.

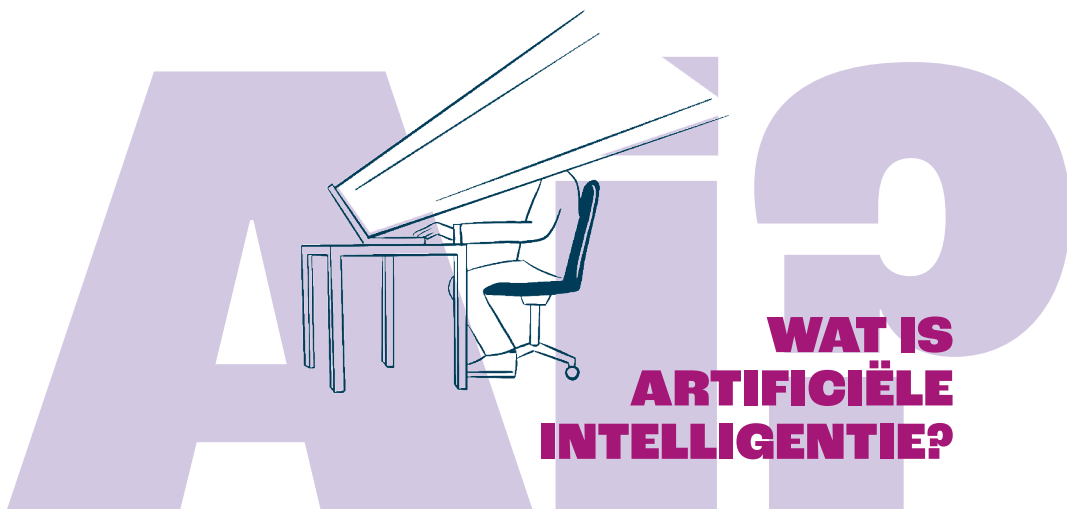
Het kader is ontworpen namens de **Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie** voor het notariaat. De KNB adviseert, helpt, onderzoekt en ondersteunt de notaris om verantwoord om te kunnen gaan met AI, maar schrijft niet voor welke systemen wel of niet gebruikt kunnen worden. Met het kader kunt u zelf relevante risico's en maatregelen afwegen, zodat u weet wanneer de inzet van AI van toegevoegde waarde is voor uw werkzaamheden. Of wanneer u het gebruik beter achterwege kunt laten.

Voor u ligt het eerste deel van het kader. Het kader wordt in de komende maanden uitgebreid met meer praktische voorbeelden en vragen bij het selecteren en het gebruik van AI-systemen.

AI NEEMT
uw werk
NIET OVER

**MAAR EEN
NOTARIS
DIE AI
BEGRIJPT
WEL**

WAT IS ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE?

AI is een paraplueterm voor veel uiteenlopende soorten toepassingen en systemen. De definities zijn daarom erg breed en verschillend van elkaar. Er is niet één gangbare definitie van AI.

Piersma & Henzen(2024) ontwikkelden op basis van literatuur, onderzoek en Europese stukken de volgende definitie voor ontwikkelaars én gebruikers van AI:

“Kunstmatige intelligentie is een geautomatiseerd computersysteem dat, voor een strikt gedefinieerd probleem, een uitkomst(beslissing, aanbeveling, voorspelling) geeft. De uitkomst is gebaseerd op een kansmodel, getraind op grote hoeveelheden data met bekende “input –uitkomst” relaties, vastgelegd in data-gegevens(tekst, afbeeldingen, video, audio, sensordata, enzovoorts). Het systeem traint en berekent voor een nieuwe situatie een zinvolle, bruikbare uitkomst die lijkt op bekende uitkomsten voor gelijksoortige situaties die in de trainingsdata voorkomen.”

Waar AI wordt genoemd in dit kader, doelen we op de roze omkaderde uitleg links.

Doordat er veel verschillende soorten AI-systemen bestaan, kunnen deze ook voor een groot aantal doelen worden ingezet. Met behulp van een AI-systeem is het bijvoorbeeld mogelijk om op een snelle manier informatie te verzamelen, verwerken of analyseren. Of om taken die doorgaans door mensen worden uitgevoerd te ondersteunen of aan te vullen.

AI is steeds meer in opkomst en wordt door een toenemend aantal personen gebruikt, zowel privé als zakelijk. Voor de beroepsgroep van de notaris is dit AI (Afwegings)kader ontwikkeld.

Hoe werkt het kader?

In deel I wordt allereerst het doel van het AI (Afwegings)kader beschreven, gevolgd door het concept van de AI-weegschaal. Met behulp van de weegschaal kunt u een afweging maken om tot verantwoorde keuzes over de inzet van AI te komen. Daarbij zijn de uitgangspunten voor het notariaat, de principes voor de verantwoorde inzet van AI en de wettelijke kernwaarden van belang. U leest vervolgens hoe deze met elkaar samenhangen.

Deze tekst behandelt de belangrijkste thema's uitgebreid. Voor wie zich verder wil verdiepen, is in de bijlage aanvullende informatie opgenomen. Vragen, voorbeelden en casussen worden in deel II (verder) toegevoegd.

Waarvoor kunt u dit kader gebruiken?

- » Vergroten bewustzijn (bij uzelf of anderen)
- » Dilemma's bespreken en belangen afwegen bij inzet AI
- » Cliënten helpen en hun vragen beantwoorden
- » Het gesprek over AI aangaan op de werkvloer
- » Als naslagwerk over AI (voor, na en tijdens gebruik)
Als hulpmiddel bij selectie en gebruik van AI-systemen

RISICO'S**MITIGERENDE
MAATREGELEN****Verantwoorde inzet van AI**

Met de AI-weegschaal weegt u de risico's bij de inzet van AI af tegen de mogelijke mitigerende maatregelen om te kunnen beoordelen: "Kan AI verantwoord worden ingezet binnen het notariaat voor het uitvoeren van mijn werkzaamheden?"

Ten grondslag aan de weegschaal liggen verschillende uitgangspunten en kernwaarden voor het notariaat en principes waarmee AI op een verantwoorde manier kan worden ingezet.

Daarbij moet gehandeld worden volgens de verplichtingen uit de wet, waaronder de Wna, de AVG en de AI-verordening.

Uitgangspunten
voor het notariaat

Kernwaarden
voor het notariaat

principes voor
verantwoorde
inzet AI

Uitgangspunten voor het notariaat

Overkoepelend: De notaris neemt ethiek mee voor, na en tijdens het maken van beslissingen

- De notaris biedt meerwaarde
- De notaris is verantwoordelijk
- De notaris is een onafhankelijke professional
- De notaris werkt op een veilige manier
- De notaris van nu is toekomstbestendig

Principes voor verantwoorde inzet van AI

Overkoepelend: Investeer om duurzaam gebruik te realiseren

- Stel altijd vragen bij het gebruik van AI
- Compliance met wet- en regelgeving
- Oog voor menselijke tussenkomst
- Handel met verantwoorde waarden (zoals nondiscriminatie en transparantie) in het achterhoofd
- Wees bewust van risico's en mitigeer deze

Kernwaarden notariaat

Overkoepelend: Integriteit

- De notaris is onafhankelijk
- De notaris is onpartijdig
- De notaris is zorgvuldig
- De notaris borgt vertrouwelijkheid

UITGANGSPUNTEN TOEGELICHT

Om het notariaat klaar te maken voor de toekomst en de maatschappelijke waarde van het vak te blijven waarborgen, is het belangrijk om duidelijke uitgangspunten te formuleren.

Deze uitgangspunten geven richting aan de manier waarop het notariële beroep zich ontwikkelt in een veranderende samenleving. Ze benadrukken de unieke positie van de notaris als onpartijdige en deskundige professional, die werkt vanuit vertrouwen, veiligheid en verantwoordelijkheid.

Bijvoorbeeld: als u met behulp van AI-systemen efficiënter kunt handelen en daarmee uitvoering geeft aan het uitgangspunt 'de notaris biedt meerwaarde', maar daardoor wel uw geheimhoudingsplicht schendt, handelt u in strijd met notariële kernwaarden en de wet.

Tegelijkertijd zorgen deze uitgangspunten ervoor dat AI op een verantwoorde, transparante en effectieve manier wordt ingezet, in lijn met de doelen en (kern)waarden van het notariaat en steeds in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving.

Ze helpen bij het behouden van publiek vertrouwen en het beschermen van publieke belangen. Ook bieden ze houvast voor de richting, grenzen en voorwaarden van AI-gebruik. Zo blijft het notariaat als beroepsgroep relevant, herkenbaar en toekomstbestendig.

In de volgende slides worden de eerdergenoemde zes uitgangspunten toegelicht.

Hierbij ziet u voorbeelden van de samenhang tussen de uitgangspunten en de verantwoordelijkheid van AI, en wat dit betekent voor de praktijk.

Uitgangspunten

DE NOTARIS NEEMT **ETHIEK** MEE VOOR, NA EN TIJDENS HET MAKEN VAN BESLISSINGEN

Ethiek

Ethische dilemma's spelen een rol bij dagelijkse werkzaamheden en gebruik van AI

Het is aan de notaris om in zijn werk een weloverwogen keuze te maken die uitlegbaar is aan de cliënt.

Het gebruik van AI-systemen gaat ook gepaard met ethische dilemma's. Risico's die systemen met zich meedragen, zoals bias of het verstrekken van onjuiste informatie, kunnen ervoor zorgen dat het gebruik onverantwoord wordt.

Het is de verantwoordelijkheid van de notaris om hierbij stil te staan en ethische aspecten mee te nemen bij vraagstukken rondom AI.

Ethische afwegingen vinden doorlopend plaats

Ethiek speelt een rol bij het selecteren van een systeem (voor), de toepassing van het systeem (tijdens) en het beoordelen en monitoren van de output (na).

DE NOTARIS BIEDT MEER- WAARDE

AI principes van belang als:

- **Stel altijd vragen bij het gebruik van AI**
- **Wees bewust van risico's en mitigeer deze**

De notaris voldoet aan de Behlerungspflicht

Hij kan de cliënt weloverwogen informeren en biedt daarin meerwaarde in het persoonlijk contact. Hij draagt verantwoordelijkheid voor de informatie die hij aan een cliënt geeft.

AI-systemen kunnen wel informatie verschaffen, maar niet inschatten of dit weloverwogen en/of afdoende is. Voor de notaris blijft daarom een belangrijke plicht bestaan.

Met AI is er meer tijd en ruimte voor maatwerk

Hij kan dankzij AI meer tijd hebben om van meerwaarde te zijn voor cliënten als het systeem andere zaken uit handen kan nemen. Zo is er bijvoorbeeld meer ruimte voor uitgebreiden contact met een cliënt.

De notaris is een betrouwbare gids

De notaris helpt cliënten navigeren door juridische en ethische vragen, juist wanneer digitalisering steeds complexer wordt.

Geen AI gebruiken, toch van meerwaarde

Ook wanneer een notaris zelf geen AI gebruikt, kan hij cliënten helpen wanneer zij vragen hebben. Bijvoorbeeld over het gebruik van een digitaal betaalmiddel of ontwikkelingen waarin AI een belangrijke rol speelt.

Digitale skills zijn noodzakelijk

Technologische ontwikkelingen volgen elkaar in een snel tempo op. Het is aan de notaris om zijn digitale geletterdheid op niveau te houden om meerwaarde te kunnen blijven bieden.

Meerwaarde

DE NOTARIS IS VERANTWOOR- DELIJK

AI principes van belang als:

- **Oog voor menselijke tussenkomst**
- **Stel altijd vragen bij het gebruik van AI**

Ga veilig om met AI-systemen

De notaris beoordeelt of een systeem aan de waarborgen voor zorgvuldigheid en veiligheid voldoet. Ook controleert hij in-en output.

Garandeer betekenisvolle menselijke tussenkomst bij AI

Het systeem en zijn beslissingen zijn zo correct mogelijk, net als de notaris zelf. Maar hij weet ook dat AI-systemen niet altijd even zorgvuldig werken en dat een check door een mens nodig is.

AI helpt bij het formuleren van zorgvuldige beslissingen

AI-systemen kunnen sommige taken sneller, efficiënter en uitgebreider dan de notaris zelf. Zo kan hij bijvoorbeeld meer invalshoeken meenemen vanwege het besparen van tijd.

Draag transparantie uit naar cliënten

De notaris is open over het gebruik van AI en informeert zijn cliënten hierover.

Werk volgens 'audit by design'

De werking van een applicatie moet uitlegbaar zijn, en anders niet gebruikt worden.

De notaris blijft eindverant- woordelijk

De notaris moet waken om de uitkomsten van AI niet letterlijk over te nemen zonder hier zelf aandacht aan te besteden. Hij draagt verantwoordelijkheid om de juistheid hiervan te controleren. Lukt dit niet, dan tast hij juist zijn zorgvuldigheid weer aan. De systemen moeten als een aanvulling worden gezien.

Verantwoordelijk

DE NOTARIS IS EEN ONAFHAN- KELIJKE PROFESSIONAL

AI principes van belang als:

- **Oog voor menselijke tussenkomst**
- **Handel met verantwoorde waarden in het achterhoofd**

Behoud regie over je professionele oordeel

De notaris moet onafhankelijk handelen. Hij helpt zijn cliënt zonder dat hij zich daarbij laat leiden door afspraken met anderen, of door andere factoren die zijn onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden, zoals geld.

Daarnaast moet een notaris onpartijdig zijn. Hij ondersteunt zonder dat hij aan de belangen van één partij meer waarde toekent.

Bewaar balans tussen technologie en menselijk handelen

In relatie tot AI is de notaris onafhankelijk van technische systemen. Hij kan ook zonder een AI-systeem de vragen van zijn cliënt beantwoorden. Zijn beslissingen worden niet volledig door AI overgenomen. Hij blijft zelf nadenken en kritisch oordelen wanneer hij gebruikmaakt van technologie.

Gebruik technologie die de notaris als neutrale expert steunt

Een risico van AI-systemen is dat de uitkomst bevooroordeeld kan zijn. Wanneer de notaris niet waakzaam is, kan hij door de bias van het systeem zijn onpartijdigheid verliezen.

Systemen die de notaris kunnen helpen om in te schatten of partijen de akte begrijpen (compenserende partijdigheid), helpen juist zijn onpartijdigheid te vergroten.

Onafhankelijk

DE NOTARIS WERKT OP EEN VEILIGE MANIER

AI principes van belang als:

- **Compliance met wet-en regelgeving**
- **Wees bewust van risico's en mitigeer deze**

De notaris garandeert vertrouwelijkheid

De notaris heeft een geheimhoudingsplicht. Hij werkt veilig en gaat verantwoord om met aan hem toevertrouwde gegevens. Hij houdt zich hierbij aan wetgeving als de AVG.

Begrijp hoe technologie werkt, niet alleen wat het doet

De geheimhoudingsplicht mag niet geschonden worden door het gebruik van AI. De notaris moet daarom voldoende weten over de veiligheid van het systeem en wat met de input gebeurt. Als gegevens gedeeld worden, moet de notaris zeker weten dat informatie die ziet op de betrokkene (direct en indirect) zo veel mogelijk geanonimiseerd is.

Verhoog of houd uw AI-geletterdheid op peil

De notaris is op de hoogte van privacyrisico's die AI-systemen met zich mee kunnen dragen. Hij begrijpt wat wel en niet met gegevens gedaan kan en mag worden. Ook is hij zich bewust van het feit dat hij bij onverantwoord gebruik of wanneer hij te weinig kennis heeft van een systeem, hij mogelijk zijn geheimhoudingsplicht schendt.

Wanneer de AI-geletterdheid onvoldoende is of weinig kennis over het systeem bestaat, is het een verantwoorde afweging om in dat geval geen AI-systeem te gebruiken.

DE NOTARIS VAN NU IS TOEKOMST- BESTENDIG

AI principes van belang als:

- **Stel altijd vragen bij het gebruik van AI**
- **Handel met verantwoorde waarden in het achterhoofd**

De notaris gaat mee met de tijd

Hij kijkt vooruit en ziet welke voor- en nadelen technologische ontwikkelingen met zich mee kunnen brengen. De notaris begrijpt dat steeds meer digitalisering plaatsvindt.

Hij ontkomt er dan ook niet aan om in een digitale wereld zijn kennis over AI te vergroten en geüpdatet te houden. Hij ziet AI als een aanvulling in plaats van een bedreiging. Zo bouwt hij mee aan nieuwe standaarden in zijn vakgebied.

Doordat de notaris bezig is met de toekomst van het ambt, draagt hij bij aan een goede opvolging en een aantrekkelijke loopbaanmogelijkheid.

Benut kansen en mogelijkheden

Een toekomstbestendige notaris is onder andere creatief, leergierig, kennis- en servicegericht. Deze kenmerken versterkt hij met AI. Bijvoorbeeld om zijn kennispositie te verbeteren of om meer out-of-the-box te kunnen denken bij het oplossen van complexe problemen.

Help uw cliënten op het gebied van AI

Notarissen zijn in staat om cliënten te ondersteunen wanneer zij vragen hebben over AI. Zij weten voldoende over doelen en techniek om daarover in gesprek te kunnen gaan met anderen.

Toekomstbestendig

WAT LEVERT DE VERANTWOORDE INZET VAN AI OP?

Wanneer u op een verantwoorde manier gebruikmaakt van AI, kan dit interessante voordelen opleveren.

Voorbeelden hiervan zijn:

U helpt de cliënt sneller

Doordat u meer tijd overhoudt en taken sneller kunnen worden uitgevoerd dankzij de inzet van AI, kunt u een cliënt sneller helpen met een probleem. Uw servicegerichtheid gaat omhoog.

Versterken kennispositie

U heeft een sterkere kennispositie omdat u makkelijker over informatie beschikt. AI kan u helpen met het verzamelen en analyseren van bronnen, zodat u sneller kennis kan nemen van relevante informatie en u uw kennis sneller kan vergroten.

U lost complexe vraagstukken beter op

Door AI in te zetten beschikt u sneller over de informatie die u nodig heeft om lastige vragen op te lossen. Ook kan AI helpen bij het analyseren van een groot aantal gegevens. De uitkomsten ondersteunen u bij het zoeken naar oplossingen bij complexe problemen.

U gaat efficiënter te werk

AI werkt snel en kan daarmee taken uit handen nemen. U heeft meer tijd voor andere taken. Daardoor werkt u efficiënter.

Uw beslissingen zijn beter geïnformeerd

Doordat AI op een snelle manier meerdere invalshoeken kan verzamelen, analyseren en samenvatten, weet u beter wat de juiste manier is om uw standpunten te onderbouwen in een bepaalde casus. U oordeelt weloverwogen en compleet.

De kwaliteit van uw werk verbetert

Doordat u meer tijd heeft om een cliënt te woord te staan, u sneller en efficiënter werkt en u over meer kennis beschikt, stijgt de kwaliteit van uw werk.

1

Scenario

Weet u waar u op moet letten om
verantwoord met AI om te kunnen gaan?

Er is een nieuwe AI-toepassing voor
notarissen op de markt;

**UPLOAD MAKKELIJK GROTE MAP-
PEN MET DOSSIERS; HET SYSTEEM
ANALYSEERT DEZE VOOR U!**

Handig:

Even snel die oude, complexe zaak vinden
zonder uren archiefwerk.

Snel:

Het systeem vindt wat u zoekt veel sneller
dan handmatig mogelijk is.

Efficiënt:

Meer tijd voor écht advies in plaats van
administratieve rompslomp.

**BEKIJK HET NU EENS VAN
DE ANDERE KANT →**

DE ANDERE KANT

Voldoende kennis

Begrijpt u hoe het AI-model uw dossiers analyseert en op basis van welke gegevens het beslissingen neemt?

Betrouwbaar

Kunt u vertrouwen op veilige data en betrouwbare uitkomsten, of worden uw dossiers ongemerkt gebruikt, bijvoorbeeld voor training van het AI-model?

Transparant

Is het systeem transparant en voor u te begrijpen en controleren, of blijft het een black box voor u en uw cliënten?

Veilig

Voldoet het systeem écht aan uw wettelijke verplichtingen, of lijkt dat alleen zo?

**WEET U
WAAR U OP
MOET LETTEN
OM *verantwoord*
MET AI OM
TE KUNNEN
GAAN?**

